

Marginaal: Sociaal-Wetenschappelijke Studiedagen

Ruud Stokvis¹

De Sociaal-Wetenschappelijk Studiedagen (SWS) worden sinds 1984 om het jaar georganiseerd en gaan op 2 en 3 mei voor de negende maal van start. Ditmaal in het Vossiusgymnasium in Amsterdam. Ze waren oorspronkelijk bedoeld voor Nederlandse en Vlaamse sociologen en antropologen. Tussen 1986 en 1990 heetten ze Vlaams-Nederlandse studiedagen voor sociologen en antropologen. Vanaf 1990 richtte men zich, wat discipline betreft, op een bredere deelnemersgroep, toen werden het de Vlaams-Nederlandse Sociaal-wetenschappelijke studiedagen. In 1992 verdween de aanduiding Vlaams-Nederlands. Het SISWO/Instituut voor Maatschappijwetenschappen treedt op als organisator, sinds 1993 onder auspiciën van de Nederlandse Vereniging voor Maatschappij- en Cultuurwetenschappen (NVMC). Dit is een koepel, opgericht in 1993, waarin de Nederlandse Sociologische Vereniging (NSV) en de Vereniging voor Culturele Antropologie en Sociologie van de Niet-Westerse Samenlevingen (CA/SNWS) samenwerken. De Nederlandse Kring voor de Wetenschap der Politiek is geassocieerd lid van de koepel. De dagen hebben de opzet van een markt waar de deelnemers hun kennis in de vorm van papers en presentaties uitwisselen. Daartoe worden over een groot aantal onderwerpen – dit jaar 65 – bijeenkomsten georganiseerd. Iedere deelnemer kan kennis nemen van het werk van vele anderen in ruil voor de kennis die hij of zij zelf inbrengt. Om aan deze markt te mogen deelnemen moet een bedrag dat varieert tussen de f 175,- en f 275,- betaald worden.

Dit stuk schrijf ik op basis van mijn ervaringen als ‘coördinator’ van de bijeenkomst over het onderwerp sport. Op basis van die ervaringen concludeer ik, dat hoe sympathiek de opzet van de sociaal-wetenschappelijke studiedagen ook aandoet, de financiering ervan niet meer van deze tijd is. Die zal aangepast moeten worden. Verschillende mensen die ik voor een paper benaderd heb, vonden het onredelijk dat ze naast hun intellectuele bijdrage ook nog een fors bedrag moeten betalen om zich in te schrijven en weigerden daarom deel te nemen.

Dit kan pijnlijke vormen aannemen. Een persoon die ik gevraagd had om een presentatie te houden over haar pas verschenen, interessante boek over sport, was aanvankelijk enthousiast om mee te doen. Ik herhaalde mijn verzoek schriftelijk en had toen een inschrijfformulier bijgesloten. Zij stuurde mij toen haar *abstract* toe samen met een briefje. Daarin stond onder meer: ‘Ik ga ervan uit dat de bijlage mij

ter oriëntatie is toegezonden en dat het niet de bedoeling is dat men zich als spreker voor de Studiedagen dient in te schrijven.' In zo voorzichtig mogelijke bewoordingen schreef ik haar terug dat dit wel moest. Toen trok ze haar bijdrage in.

Dit was een zelfstandige wetenschapsbeoefenaarster, die niet in een dienstverband werkte. Voor sociologen (het zal ook voor antropologen gelden) die bij de universiteit werken, is het vaak eenvoudig om een bijdrage van hun afdeling of onderzoeksschool te krijgen. Het hoofddoel van hun bestaan is de wetenschapsbeoefening. Maar een steeds groter aantal sociologen werkt niet meer bij de universiteit, maar bij allerlei andere instellingen waar vaak wetenschappelijk interessant werk geleverd wordt. Ook met zo'n bureau had ik een vervelende ervaring. Het zag er aanvankelijk naar uit dat personeelsleden van dit bureau drie presentaties zouden verzorgen. Daar dreigden ze vanaf te zien, toen ik de kwestie van het inschrijfgeld aanroerde. Een van de directeurs van dit bureau rekende mij voor wat het schrijven van een paper (twee dagen, de rest buiten werktijd) en het gedurende twee dagen bezoeken van de studiedagen kostte. Hij verzocht me het bedrag niet te noemen. Maar iedereen die de tarieven van een onderzoeksbureau kent, kan ongeveer nagaan om wat voor bedrag dit gaat. Op zo een bedrag is het inschrijfgeld niet veel, maar het werkt wel als druppel die de emmer doet overlopen. De directeur schreef mij, nadat ik hem het marktprincipe had uitgelegd:

'Ik begrijp je standpunt dat wij anders moeten redeneren willen wij in contact blijven met de wetenschap. Maar ik hoop dat de organisatie van de studiedagen ook begrijpt dat de wetenschap anders moet redeneren wil zij in contact blijven met de maatschappij.'

Uiteindelijk werd besloten dat twee personeelsleden, gedeeltelijk op kosten van het bureau en gedeeltelijk voor eigen rekening, deel konden nemen. Eén van de personeelsleden besloot dit te doen, de ander zag ervan af.

Ik denk dat de organisatoren van de studiedagen voor twee samenhangende kwesties geen afdoende oplossing gevonden hebben. De eerste is dat maar weinig mensen zich spontaan aanmelden om mee te doen. Ze moeten geworven worden door de sessiecoördinatoren. Deze coördinatoren worden weer geworven door de centrale organisatoren. Het blijft iedere keer weer een rare ervaring als men gevraagd wordt om ergens aan mee te doen en men gaat daarop in, dat men vervolgens moet betalen om mee te mogen doen.

Dat geldt ook voor mijzelf als 'coördinator op verzoek'. Een aangeworven spreker verwacht op z'n minst een stropdas of een boekenbon en een enkele keer wordt er ook wel eens een flink bedrag betaald. 'Geen beloning' kan ook nog wel, in naam van de wetenschap. Maar dat men, gevraagd als spreker, moet betalen, is belachelijk. Hiermee hangt samen de kwestie van de hoogte van het inschrijfgeld. Dat wordt

bepaald door twee ontwikkelingen. De kosten om een congres te organiseren lopen steeds verder op. Zaalverhuurders, organisatoren en administrateurs van de sociologenmarkt werken commerciëler en professioneler en berekenen hun kosten volledig door. Dat geldt bijvoorbeeld voor de universiteiten. Die stelden nog niet zo heel lang geleden hun zalen tegen een kleine vergoeding ter beschikking. Tegenwoordig vragen ze vrijwel de marktprijs die in een bepaalde stad voor zalen geldt. Tegenover deze stijging van de kosten staat, zo vernam ik in mijn uitwisseling met het SISWO over deze problematiek, dat het aantal deelnemers aan de studiedagen steeds verder afneemt. In 1984 waren er 800 deelnemers en tegenwoordig is de organisatie blij als 400 mensen zich inschrijven. Dus een steeds kleiner aantal deelnemers moet de steeds verder stijgende kosten van de sociologedagen opbrengen. Hier ontstaat een vicieuze cirkel, want, zoals ik heb ervaren, zijn de hoge kosten op zich één van de redenen dat zich minder mensen aanmelden.

Het is duidelijk wat er moet gebeuren. Het aantal deelnemers dat zich spontaan aanmeldt, moet vergroot worden en het inschrijfgeld moet omlaag. Hoe kan dat bewerkstelligd worden? Kennelijk zijn de dagen voor veel sociologen niet aantrekkelijk genoeg om zich spontaan aan te melden. De dagen zouden een stuk aantrekkelijker kunnen worden als ze een internationaal karakter kregen. Het hele wetenschapsbedrijf is immers geïnternationaliseerd. Wat dat betreft is het goed dat er niet meer sprake is van 'Vlaams-Nederlandse' dagen. Het zouden 'Open Internationale' of 'Europese' dagen moeten worden, waarin men de kans loopt andere mensen te ontmoeten dan degenen die men al kent uit de Nederlandse tijdschriften en die men ook zonder speciale dagen makkelijk zou kunnen ontmoeten.

De enige manier om het inschrijfgeld omlaag te krijgen, met behoud van de professionaliteit van de organisatie, is door te zoeken naar sponsors. Op zichzelf is dat iets dat niet zomaar gaat. Het vinden van sponsors is vakwerk geworden. Gekwalificeerde mensen moeten daar veel tijd in steken. De sociologedagen zullen faciliteiten moeten bieden waardoor het aantrekkelijk wordt om als sponsor op te treden. Als de sociologedagen op zich geen interessant object voor sponsors blijken te zijn, moet de NVCM zelf een sponsor zoeken, zodat reclame-uitingen alle leden van deze organisatie bereiken. Men kan denken aan een advertentie in *Facta* en vermelding van het logo van de sponsor op alle mailings van de NVCM en haar subverenigingen. Het sponsorbedrag kan dan deels voor subsidiëring van de sociologedagen gebruikt worden. Internationalisering en sponsoring zijn noodzakelijk. Alleen op die manier kunnen professioneel opgezette dagen georganiseerd worden, waaraan wetenschappers graag deelnemen en waarbij de selectie van deelnemers uitsluitend op wetenschappelijke kwaliteit van de papers berust.

Noot

1. Met dank aan Lodewijk Brunt voor zijn commentaar.